

regel er en følge af revisionen i 1920, og meget tyder på, at den ikke har været tilsigtet. Der skete ved denne revision det, at kravet om rigsdagens samtykke, der hidtil havde været knyttet til paragraffens sidste led, blev flyttet op i paragraffens begyndelse, således at det kom til at gælde alt det efterfølgende. Det, man interesserede sig for, var krigserklæring og fredsslutning, men man har næppe gennemtænkt konsekvensen af, at kravet nu også kom til at gælde ophævelse af de nævnte grupper af traktater. Såvidt vides har regelen aldrig været anvendt i de mere end 30 år, den har været gældende. I den forfatningsretlige litteratur er det antaget, at den kun gælder en diskretionær opsigelse, som ikke har hjemmel i selve traktaten, hvorimod en opsigelse i henhold til en klausul i selve traktaten falder udenfor regelens område (Ross og Ernst Andersen, Statsforfatningsret p. 152—53).

39. Problemet er næppe af større praktisk betydning. Principielt kan det dog tænkes, at en opsigelse af en traktat på afgørende måde kan indvirke på Danmarks hele internationale stilling, hvilket f. eks. ville være tilfældet, hvis en regering opsagde Danmarks medlemskab i FN eller nogen anden af de senere års vigtige internationale organisationer. På den anden side er det klart, at der ikke kan være grund til at ulejlige rigsdagen med opsigelsen af en hvilken som helst traktat uden hensyn til dennes betydning. Hvis man skønner problemet af tilstrækkelig betydning til overhovedet at burde reguleres af grundloven, kunne man benytte en af følgende formuleringer:

1. „Ejheller kan Kongen uden rigsdagens samtykke opsige nogen mellemfolkelig overenskomst af større betydning.“
2. „Ejheller kan Kongen uden rigsdagens samtykke opsige nogen mellemfolkelig overenskomst, som tidligere er indgået med rigsdagens samtykke“.

40. Formulering 2 er den mest vidtgående, idet der efter den ikke skal tages hensyn til traktatens nuværende betydning. Det kan jo meget vel tænkes, at en traktat i sin tid er forelagt rigsdagen, enten fordi den krævede en bevilling, eller fordi den dengang var af større betydning, men at den senere har mistet enhver betydning. Efter formulering 2 skulle dens opsigelse godkendes af rigsdagen, men ikke efter formulering 1, der lægger vægt på traktatens betydning på opsigelsens tidspunkt.

41. Med hensyn til *krigserklæring*, der efter den nugældende regel kræver rigsdagens samtykke, er det som ovenfor nævnt et problem, om man i en moderne grundlov bør forudsætte krigserklæring som en legitim statsakt. Ved internationale forpligtelser, og iøvrigt i kraft af en dybt rodfæstet opfattelse af magtanvendelses plads i internationale forhold, er Danmark afskåret fra at benytte krig som politisk redskab. Kun som forsvar mod et uberettiget angreb og som retshåndhævelsesmiddel er militær magtanvendelse folkeretlig lovlig. I sådanne tilfælde er krigserklæring imidlertid ikke nogen forudsætning for at kunne bringe militære magtmidler til anvendelse.

42. At rigsdagens samtykke ikke kan være nødvendigt til at landet forsvares i tilfælde af et angreb fra en fremmed magt, er en selvfølge. Muligvis vil der slet ikke blive tid og lejlighed til at meddele et sådant samtykke, hvis landet angribes.

43. Begrebet selvforsvar har imidlertid ved FN's pagt fået en videre betydning, idet art. 51 taler om „kollektivt selvforsvar“. I medfør af denne regel vil det være lovligt at yde militær bistand til en angreben stat, uanset at den bistandsydende stat ikke selv direkte angribes. En række traktater, bl. a. den Nordatlantiske Traktat, har forberedt et sådant kollektivt selvforsvar ved at erklære, at et angreb på en af parterne skal anses for et angreb på dem alle, men også uden forhåndsftale kan et kollektivt selvforsvar etableres. jfr. givenhederne i Korea siden 1950.